

POIMANIE (97) *sb n*

poimanie (81), **pojmanie** (14), *poimanie a. pojmanie* (2) [zapisy *poi-*, *poy-* z *tekstów rękopiśmiennych*]; *poimanie LibMal* (6), *LubPs* (2), *GroicPorz* (5), *KrowObr* (3), *Leop* (4), *UstPraw* (3), *LeovPrzep*, *CzechRozm*, *PaprPan*, *ModrzBaz* (2), *SkarŻyw* (3), *StryjKron* (2), *CzechEp*, *KochFr*, *WisznTr*, *ArtKanc*, *KmitaSpit*, *ActReg*, *GórnTroas*, *LatHar* (5), *WujNT* (5), *PowodPr*, *SkarKaz*, *SkarKazSej* (2); *pojmanie Mącz* (3), *SiebRozmyśl*; *poimanie : pojmanie BibRadz* (19:2), *BudBib* (7:1), *SarnStat* (3:7).

Oba o oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie), e pochylone.

sg N poimanie (13); *-é* (4), *-(e)* (9). *◇ G poimania* (19); *-å* (17), *-(a)* (2). *◇ D poimaniu* (4). *◇ A poimanie* (25); *-é* (2), *-(e)* (23). *◇ I poimanim* (4) *LibMal* (2), *KrowObr*, *poimaniem* (2) *BibRadz*, *SarnStat*; *-ém* (1), *-(e)m* (1). *◇ L poimaniu* (29). *◇ pl N poimani(a)* (1).

Składnia dopełnienia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: poimanie przez kogo (1).

Sł stp brak, Cn: pojmanie, Linde także XVII w.: pojmanie.

I. Rzeczownik od „poimać” (53) :

1. Wzięcie, zabranie czegoś przemocą, rabunek (1) : *bo quantum ad iniurias priuatas kozdy ich prawem dochodziec moze. nie pierwsza to w Polsce y poimania y depredationes ActReg* 4.

2. Pozbawienie wolności, zniewolenie (51) :

a. O ludziach: zatrzymanie przemocą kogoś, wzięcie do niewolh do więzienia; captivitas *PolAnt*, *JanStat*, *JanPrzyw*; *comprehensio Mącz*, *Modrz*, *Cn*; *aggressio, captivatio Mącz* (50) : *Leop Ez* 21/28; *O poimaniu ná woynie. UstPraw D3*; *Compraehensio, Poymanie/ poścignienie/ záltanie ná yákim złim vczinku Mącz* 318b, 147d; *Bezecni fą/ którzy o poimanie bywają pokonani. SarnStat* 150, 891.

poimanie czyje [w tym: G sb (4), *pron poss* (1)] (5): *Przepowieda poimanie Sedekialzá y zburzenie Ieruzálem. BibRadz Ier* 21 *arg*; *przez noż zá fię rozumie pomordowanie y poimanie ludu drugiey części BibRadz I* 418d *marg*, *Iudic* 18/30; *nád którym fie Iaropełk Xiążę Kijowskie tym chytrym fortelem pomćcił/ onego swoiego poimania przez Włoftowiczá. StryjKron* 220, 215.

Wyrażenia: »poimanie nieprzyjacielskie« (1): *To bywá y w poimaniu nieprzyjacielskim naćięźlza/ gdy fię mátká z dziećmi dzieli SkarŻyw* 140.

»poiman złym poimanim« (1): *áby [papież] miał żywot vtrácić álbo tżonek/ álbo poiman być/ złym poimanim. KrowObr* 127v.

W przen (1) : *Coż sobie poczniecie w dzień náviedzenia y niezczęścia z dáleká przychodzącego? do czyiey fie pomocy vćieczęcie/ y gdzie podzieiecie onę powagę wálzę/ żebyście kárku nienáchylili trokom do poimania PowodPr* 69.

Przen [czyje (= przez kogo)] (1) : *PRzed oblieżem twym moy Pánie/ Ktoż fie vchroni. Wśędzie dogoni/ Twoje poimanie. WisznTr* 26.

a. Zaaresztowanie, zatrzymanie z mocy prawa [w tym: o Chrystusie (10)] (35) : *y thak długo ízye poznanya chronyl afch do tharaznyeifzego [!] poymanya LibMal* 1552/168v, 1547/134, 1548/141; *O rzeczách odieżytych Złodźieiowi przy poimaniu. GroicPorz* kk2v, mm2, oo4v; *UstPraw* E3v; *Bo co niektorzi powiedáią/ iż cnoćie ślácheckiey ma być ták wiele pozwolono/ áby im wierzono/ że oni*

okrom poimánia ftáwią fię do fądu *ModrzBaz* 85, 81; *ArtKanc* D9; Ale poymánié ma bydz óstrozné: bo alias poena^m talionis Stároftá odnośi, iefli fub pretextu officij poymuie kogo. *SarnStat* 495, 494, 495, 496, 1287; *SiebRozmyśl* Iv.

poimanie czyje [w tym: *G sb i pron* (7), *ai pass* (6), *pron poss* (2)] (15): Wfchakze wthorego dnya przed poymanym fwym do thegołz drumlika przifchedfchi yełth go przeproffil y fnym fzią poyednal doftateczne *LibMal* 1554/187v, 1543/75v, 1548/141v, 1554/188; O poimaniu Sláchćicá w miełćie. *UstPraw* F4; *BibRadz* II 47b *marg*; Ochotnie y tyle kroć zdrowie fwoie Piotr S. zá Páná fwego ofiárował [...]. Co pokazał w Pánfkim poimánium gdy fię ná włzytko woýłko [...] rzucić śmiał *SkarŻyw* 598; *LatHar* 80, 316, 693 *marg*, 729 *marg*; *WujNT* Xxxxxx; *SarnStat* 156, 504. Cf »poimanie złoczyńce«.

W połączeniach szeregowych (2): *KrowObr* 218; Pomnię ná ogrodźiec/ poimánie/ áądzenie/ powłoczenie/ biczowanie/ koronowanie y niezliczone zelżywości y boleści twoie dla mnie. *SkarKaz* 161a.

Wyrażenia: »urzędne poimanie« (1): [*Jacobus Dibassek*] Pfchenyczą zwolwarku Myeyskyego wkradzioną liczowany y zvrządneho pogimanya do prawa dany *LibMal* 1552/171.

»poimanie złoczyńce« (1): O poimánium złoczyńce. *SkarKazSej* 701b *marg*.

Szereg: »poimanie albo więzienie« (1): Gdy fie kto poymániém álbo więzieniem zákláda *SarnStat* 1296.

b. *O zwierzyńie: złowienie; przen* [czego] (1) : Nieprzełtáiąc święty Rupert ná onym ták wielkim ryb rozumnych poimánium: prośił Książęćiá áby go wodą do innych miałt w Noryku połał/ ná opowiadánie Ewánieliey świętey/ innemu pogánfłtwu. *SkarŻyw* 231.

3. *Wzięcie za żonę* (1) :

Wyrażenie: »poimanie żony« (1): Tedy fynowie Boży widząc corki ludzkie iż były cudne/ bráli ie fobie zá żony (*marg*) To iefł w poimaniu żon nicze^{so} niepátrzáli iedno fwych poządliwości. (–) *BibRadz* Gen 6/2.

II. *Stan zniewolenia: niewola, więzienie; captivitas* *Vulg, Mącz, PolAnt, Cn* (44) : *LubPs* dd6; *Leop* 2.*Esdr* 1/2, 3; *Captivitas, Niewola/ Poymánie. Mącz* 35c; *BudBib* 4.*Esdr* 16/47; Nie trać fie/ że od bogów dotkło cię karániem/ Nie iednému ná dobrá wyłzło poimánié. *GórnTroas* 58; Pozdrawia cię Epáphrás towarzysz moy w poimánium [*concaptivus meus*] *WujNT Philem* 23.

poimanie czyje [w tym: *pron poss* (2), *G sb* (1)] (3): Zátym roku trzydziętego fiodme^{so} poimánia [*transmigrationis*] Ioáchiná Krolá Iudfkiego [!] [...] Ewilmerodách Kroi Bábilonlki [...] wyzwolił z więzienia Ioáchiná Krolá Iudfkiego. *BibRadz* 4.*Reg* 25/27. Cf *Wyrażenie*.

Zwroty: »być w poimaniu« [w tym: *w kogo* (1)] = *captum esse* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (8): Ieńcy niekthorzy gdy długo v Cefárzáz w poimánium byli Vothum vtzynili/ iż Regułę nową połthánowić mieli/ fkoroby iedno z Więzieniá wyłfli *KrowObr* 135; To iefł/ ku Afyryiey/ gdzie dziełięćioro pokolenie było w poimánium. *BibRadz* I 383d *marg*, 123c *marg*, *Judith* 8/13; (*nagł*) Gwálwagnus Kłiążę Mediolańfkie. (–) TEn gdy był w poimánium niepocźciwie chowan/ Ták v nog v ftołowych fnađz był ze pfy rownan. *PaprPan* Gg4v; *WujNT Col* 4/10; *KmitaSpit* Bv; [*Regulus*] Gdy był w poimánium/

nieprzyjaciele go do domu/ łowu iego dufając/ puścili/ aby zamiąnę za fię/ więźnie ich vprosił/ y odeflał/ á sam zořtał. *SkarKazSej* 669a.

»iść (a. pość) w poimanie« = *venire in captivitate PolAnt; in captivitate vadere Vulg* [szyk zmienny] (4): Iż Ieremiałz Prorok rořkazał/ áby ci ktorzy mieli idź w zagnąnie wzięli ogień/ [...] iáko to teź y tym kthorzy řzli w poimánie [*qui transmigrabantur*] ten że Prorok rořkazał. *BibRadz 2.Mach 2/1, Ez 30/17; BudBib 2.Mach 2/1; WujNT Apoc 13/10.*

»pobrać (a. zabrać) w poimanie« (2): Rrzekł [!] nieprzyaciel/ [...] Wezmę łobie zá wdzyęcny łup ich máłe dzyateczki/ A ząbiorę w poimánia młode ich dzyeweczki *LubPs* hh3v; Y pobráli řynowie Izráelřcy w poymánie niewiářthy [*duxerunt captivos ... uxores*] Mádyáńkie y dźiatki ich/ byđłá/ y wřzytki ich máiętnoći. *BibRadz Num 31/9.*

»przyść, wrócić się, wyniść z poimania« = *venire de captivitate PolAnt, Vulg; ascendere de captivitate transmigracionis PolAnt (1:1:1)*: Potym oni ktorzy řie wrócili řpoimánia řpráwowáli ofiáry Pánu Bogu Izráelřkiemu *BudBib 3.Esdr 8/65[66], 1.Esdr 3/8, 2.Esdr 7/5.*

»(za)wieść, zawiedzion(y) (do cudzej ziemie) w pojmanie« = *captivare, captivum [aliquem] ducere, in captivitate adducere PolAnt; in captivitate ducere Vulg* [szyk zmienny] (7:2): Potym Izmáel wiodł wřzytki ořtátki ludu ktore były w Miřpie w poimánie *BibRadz Ier 41/10, Gen 14 arg, Ier 41/10, I 411b marg, Dan 11/8, 1.Mach 1/34*; y byli záwiedzieni do cudzej ziemie wpoimánie [*Et captivi ducti sunt in terram non propriam*] *BudBib Judith 5/16, 1.Mach 1/34; WujNT Apoc 13/10.*

Wyrażenie: »ziemia poimania swego (a. twego)« = *Egipt i Babilon; terra captivitatis a. transmigracionis PolAnt (2)*: A thy Iakobie ługo moy/ nie boy fię/ áni fię łęky Izráelu/ ábowiem oto wybawię cię z dáleká/ y nafienie twoie z ziemie poimánia twego [*de terra captivitatis eorum*] *BibRadz Ier 46/27*; Bo to wiem iřz mię słucháć nie będą/ gdyřz ielt lud zatwárdział⁸⁰ kárku/ ále fię vznáią w ziemie poimánia řwego [*in terra transmigracionis eorum*] *BudBib Bar 2/27[30].*

Szeregi: »poimanie a niewola« (1): Wehemiałz vřlyřławřły o vtrápieniu řyđowřkim/ ktorzy po poimániu á niewoley zořtáli/ płacze y pořci *Leop 2.Esdr 1 arg.*

»poimanie a (albo) zagnanie (a. wygnanie)« = *captivitas transmigracionis PolAnt* [szyk 1:1] (2): Mnie řye zda okázowáć to záćmienie Cefářzowi wygnánie álbo poimánie/ dla zdráđliwych naiázdow nieprźiácielřkich [!] *LeovPrzep D3v; BudBib 2.Esdr 7/5.*

Przen (6) :

Zwrot: »wieść więźniow w poimanie« (1): Gdy wřtąpił [*Chrystus*] na gorę/ wiodł wiele więźniow w poimánie [*captivam duxit captivitate*]/ y dał dáry ludźiam. *BibRadz Eph 4/8.*

a) *O władzy szatana i o grzechu* (3) : Ale ty Pánie wybaw nas z řideł łowięcnych/ y od łowá przykrego/ ábychmy wyřławiáli imię twoie/ mowiąc: Błogóřławiony Pan BOg/ który nas nie dał w poimánie zębom ich. *LatHar 591.*

Szeregi: »poimanie i niewola« (1): Aby ci [...] przez prawdę záś zbáwienná/ z onego poimánia y niewoley mogli być ořwobodzeni/ y ná wolność onę o ktorey Ezáiałz zdawná prorokował/ á Chriřtus Pan řiebie tym być opowiedał [...] wyniść. *CzechEp 5.*

»poimanie i zniewolenie« (1): ielřście iuř [...] řtatek onych řtárych Antichriřtowych řzátáńřkich řwiádomi/ [...] bąđźcielř yuř cżuynymi y ořtroźnymi ná potym [...]. Ale ábyřcie tym řnáđniey/

to wŹytko/ co Źie kolwiek onego pierwŹzego poimánia y zniewolenia wálzega dotycze/ poznác y wyrozumieć mogli *CzechRozm A8*.

b) Niewolnik (2) :

poimanie czyje (1): PoŹtaw [miłóŹci] Źlup mármórowy znak zwycięŹtwá twego/ Ná nim zówies zewłoki poimánia Źwego. *KochFr 110*.

Szereg: »więzien albo poimanie« (1): Ty Źwe nieprzyiaćioły/ Cžárthá/ Źmierć/ y grzech/ wŹzitko co Źię Źprzećiwi KryŹtuŹowi/ názywa więźnmi/ ábo poimánim. *BibRadz II 108a marg*.

Synonimy: **I.1.** wzięcie, zabranie; **2.** jęcie, ujęcie, zatrzymanie, zniewolenie; **α.** arestowanie; **3.** poślubienie; **II.1.** jęctwo, niewola, więzienie.

Cf **POIMAĆ**

SBu